

za katere prevzame vrhovno poroštvo država, ter naj se po zgledu sedaj že dogotovljene zemljiške odveze razbremenjujejo naša kmetska posestva prehudih dolgov

Ob enem pa se mora postavnim potom skrbeti za to, da se ne bodo mogla kmetska posestva čez gotovo mero cenilne vrednosti na novo zadolžiti.

3. Prenarediti se mora domovinska postava tako, da bodo kmetske občine oproščene sedanjega velikega bremena, kakešno morajo nositi za oskrbovanje v tujini živečih svojih bolnikov in onemoglih rojakov.

4. Deluje naj se na to, da dežele same prevzamejo v lastno upravo zavarovanje proti požaru, proti živinskim boleznim in vremenskim uimam.

5. Skrbeti je za to, da se vsa javna uprava, sodnijska in politiška, tako uredi, da ne bo predraga in da se je bode ljudstvo lahko posluževalo; osobito je želeti, da se uvedejo občinska mirovna sodišča ter da se odpravi prisilno legalizovanje vsaj za manjše zneske.

6. Delovati je na to, da se uvede po železnicah pravična vožnja cena, da se odpravijo krivične refakcije ter sploh pospešuje izvoz naših pridelkov v daljni trgovinski svet

Posebno naj naši zastopniki delujejo na to, da se južna železnica, ki vozi skozi celo dolgo ozemlje slovenskih dežel, podržavi, ker le tako je upati, da se uvedejo enako, kakor na državnih železnicah, pravični vožnji tarifi

7. Shod priznava nujno potrebo, da se davki preuravnajo, ter izreka nado, da se bo nova davčna reforma izvršila tako, da bo po tem olajšano davčno breme posebno nižjim delujočim stanovom, osobito pa, da se zemljiški in hišni razredni ter obrtni davek zdatno zniža.

B. Rokodelsko-obrtno vprašanje.

1. Prvi slovenski katoliški shod obsoja pogubni liberalizem, ker je ravno ta s svojo sebičnostjo na obrtno-rokodelskem polju razrušil veljavo krščanskih načel in krščanske solidarnosti ter s tem odstranil najtrnejšo podlago za občeno blagostanje obrtno-rokodelskih stanov.

2. Prvi slovenski katoliški shod je mnenja, da ima državna oblast važno nalogo pri reševanju obrtno-rokodelskega vprašanja; zato z veseljem pozdravlja postavodajalne poskuse v avstrijski državi, katerim je namen odstranjevanje žalostne nasledke razjedajočega gospodarskega liberalizma; zlasti radostno pozdravlja snovanje zadrug, v katerih je v krščanskem srednjem veku cvetel rokodelski obrt, katerim naj se zagotovi potrebna samostojnost.

3. Posebej pa prvi slovenski katoliški shod povdarja: a) Postavnim potom podeli naj se v zadrugah obrtnikom oni vpliv, kateri omogoči zadrugam vspešno delovanje; b) ustanové naj se samostalne obrtne zbornice, kamor naj pošiljajo zadruga svoje odposlance s pravico, javno zastopati koristi obrtnikov; c) omeji naj se obrtno delo po kaznilnicah, s katerim obrtniki-davkoplačevalci ne morejo tekmovati; d) pridobitni in dohodninski davek naj se za obrtnike tako določuje, da bode zabranjeno vsako neosnovano ovaduštvo ter da se bode oziralo na opravičene želje obrtnikov; e) v pospeševanje krščanskega življenja in gmotnega stanja rokodelcev snujejo naj se po potrebi rokodelska društva mojstrov, pomočnikov in učencev.

C. Delavsko vprašanje.

1. Ker konkurenca, glavno načelo sedanje produkcije, ovira ugodno rešitev delavskega vprašanja, smatra prvi slovenski katoliški shod za potrebno, da se ta konkurenca od zvonaj omeji z mednarodnimi pogodbami in primernimi zaščitnimi carinami, doma pa z uredbo domače produkcije; v ta namen naj se a) napravi prava razmera med produkcijo in potrebo; b) zabrani posameznikom monopol produkcije, zato se zahtevaj dokaz vsposobljenosti pri tovarnarjih; c) prepreči nepravilno izkoriščevanje delavskih močij; d) zagotovi delavcem

stalno delo in upanje do boljše plače; e) kolikor mogoče odstranijo ženske iz tovarn; f) delavci, njihove vdove in sirote primerno preskrbe za starost in slučaj bolezni.

2. Nova industrijska podjetja naj bi se postavno dovoljevala pod naslednjimi pogoji: a) Da sta podjetnik in poslovodja poštena in izvedena; b) da je obstanek podjetja zagotovljen in delavci torej niso v nevarnosti, prej ali slej zgubiti delo in plačilo.

3. Maksimalna delavna doba naj se pri posameznih industrijskih podjetjih skrči.

4. Delavcem naj se zagotovi pravica, da iz svoje srede volijo zastopnike v sonadzorstvo pri izvrševanju zakonov v varstvo delavcev.

5. Pri vseh večjih podjetjih naj se ustanové razsodišča iz veščakov.

6. Ponočno delo v tovarnah naj se za ženske popolnem prepové, za moške pa kolikor mogoče omeji.

7. V varstvo nravnosti naj se delavci v tovarnah kolikor mogoče ločijo po spolu.

8. Z ozirom na to, da se med delavci vedno bolj širi cerkvenemu in državnemu redu nevarna agitacija, izreka prvi slovenski katoliški shod svoje prepričanje, da se mora delavski stan s primernimi sredstvi zopet pridobiti za krščanski red. V ta namen naj bi se snovala katoliška delavska društva ter med delavci razširjali dobri in poučni spisi o socialnem gibanju.

9. Slednjič je skrbeti za to, da bobe obrtniški nadzornik, kadar pride nadzorovat tovarne, z dotičnimi delavci govoril sam, a ne vpričo kakega drugega uradnika, ker le tako, ako delavci z nadzorniki govoré prosto in brez strahu, pride se na sled marsičemu, kar treba predrugačiti ali odpraviti.

D. Nedeljski počitek in posvečevanje nedelj in praznikov.

Prvi slovenski katoliški shod izjavlja da treba spopolniti sedaj veljavne odredbe gledé na nedeljski počitek, oziroma prenarediti, ker take, kakor so zdaj, nikakor ne zadostujejo v verskem, nravnem, gmotnem in zdravstvenem oziru. Le če se postavno uvede nedeljski počitek in vestno izpolnuje povsod, kjer še ne obstoji, ali je le na papirju, nadejati se je tudi, da se bodo jele posvečevati nedelje in prazniki. — V to svrhu naj se:

1. Kar najpreje omeji ob nedeljah in praznikih trgovina, kakor tudi vsako obrtovanje, katero ni neogibno potrebno.

2. Preiskujejo in pretresajo naj se velikim obrtnikom toli radodarno podeljene izjeme od zakona o nedeljskem počitku.

3. Zagotovi naj se nedeljski počitek uradnikom in službojočim pri železnicah in drugih prometnih zavodih

4. Prepové naj se brezpogojno prodaja žganja od sobotnih popoldanskih ur do ponedeljka zjutraj.

5. Državni in drugi uradniki naj se oproste ob nedeljah vsakterega posla, ki ni neogibno potreben.

6. V kolikor je delo ob nedeljah dovoljeno, skrbe naj obrtniki, kar najbolje morejo, da se delavci primerno vrsté, da bode vsakteri delal le sledno drugo ali tretjo nedeljo, ali pa le pol dne.

7. Jako škodujejo nedeljskemu počitku plesne veselice in je torej želeti, da se omeji.

Politični pregled.

Katoliški shod. — „Slovenec“ zatrjuje, da ni bilo nobenega slovenskega shoda še, ki bi se bil tako odločno izrekel za narodne pravice. To zatrjevanje je pač smešno, če shod ni niti upal proti volji višjih oseb izreči svoje obsodbe proti nepostavni vredbi šol na Koroškem. Poleg tega še shod tudi ni izrekel, da se morajo za Slovence na Štajarskem, Koroškem in Primorskem osnovati srednje šole s slovenskim učnim jezikom.

Tacih stvari bi ne bil smel opustiti, če je sploh bil slovensk, ne pa samo katolišk. Poleg tega pa „Slovenec“ trdi, da se je katoliški shod izrekel za načela shoda slovenskih poslancev dne 20. oktobra 1890. leta. To je pa pač več kakor predrznost. Shod slovenskih poslancev v Ljubljani se je bil izrekel za slovensko vseučilišče, oziroma pravno akademijo v Ljubljani, ali v resolucijah katoliškega shoda smo zastopniki iskali te zahteve. Čitatelji pač sedaj lahko razvidijo, kako je z resnico pri zagovornikih katoliškega shoda. Sklicuje se pa „Slovenec“ zopet na pokojnega Bleiweisa. Kdor je poznal načela očeta slovenskega naroda, ve, da se gospodje pri „Slovenecu“ pač nemajo najmanjše pravice sklicevati nanj, sedaj ko so zatajili celo slovensko vseučilišče, za katerega se je dr. Bleiweis potegoval v besedi in pismu. Sploh se prireditelji katoliškega shoda ne morejo in ne smejo identifikovati z nekdanjo staroslovensko stranko, kateri je bil vodja pokojni Bleiweis. Vsebine našega članka „Narodnost“ pa „Slovenec“ ni priobčil svojim čitateljem, vzlic našemu odločnemu pozivu. Sedaj je jasno, da se boji, da bi njegovi čitatelji ne zvedli vse resnice.

Kranjska gimnazija. — Jako je nas razveselilo, da je baš konservativni klub v deželnem zboru sprožil interpelacijo zaradi kranjske gimnazije in prenapolnjenja ljubljanskih gimnazij. Kakor vidimo, se je res gospod kanonik Klun postavil na čelo tej akciji. Želimo, da bi tudi delo, ki se je začelo v deželnem zboru, se v državnem nadaljevalo. S tem posebno naši konservativci lahko popravijo slab vtis, katerega so napravili s katoliškim shodom, ko so narodno vprašanje nekako postavljali v ozadje. Mi nobenemu nečemo kratiti zasluga, ki jih ima za narod in bomo gotovo z veliko radostjo poročali če se gospod kanonik Klun ali pa gospod Povše oglasi v državnem zboru za slovensko vseučilišče ali pa pravno akademijo v Ljubljani, ali pa za slovenske srednje šole, kakor bi bili tudi z veseljem storili, ko bi se bila za to oglasila že na katoliškem shodu.

Nemčija. — Jako veliko se je pisalo, da cesar Viljem obišče razstavo v Čikagu. Ta vest se sedaj od verodostojne strani ne potrjujejo za resnično. Pričelo se je pa sedaj govoriti o drugem potovanju cesarjevem, namreč o udeležbi lova, kojega priredi vsako leto naš presvitli cesar Fran Jožef na na Štajarskem. Bo se li ta vest obistinila, hoče pokazati bližnja prihodnost. — Vojaška predloga baje pride vendarle v prihodnjem zasedanju na vrsto. Cesar hoče na vsak način, da se aktivna vojska poveča, kar zahteva ravno nova vojaška predloga. Če zbornica predloge ne bo vzprejela, bo cesar isto razpustil. Po vojaški predlogi bi se aktivna vojska povečala za 95.000 mož in bi bilo za 100 milijonov več stroškov.

Srbija. — Nasprotstvo mej liberalci in radikalci je vedno huje. Obe stranki agitujeta strastno. Liberalna vlada postopa brezobzirno. Godé se resni izgredi, katere provzročujeta obe stranki. Radikalci zahtevajo razpisa volitev, liberalci pa nove volitve, bolj ko mogoče zavlačujejo. Boj pri volitvah in potem naj bodo te prej ali slej, bo hud. — Katoliki v Srbiji dobe baje svojega škofa. Mej srbsko vlado in Vatikanom se že vrše pogajanja zaradi ustanovitve škofovskega sedeža v Belemgradu. Dosedaj bili so srbski katoličani pod škofijo dijakovsko, pod Strossmayrom torej. Bode se li pa ta vest tudi kmalu obistinila, o tem je prav dvomiti, kajti razmere v Srbiji so ravno zdaj tako zamotane, da ni verjeti, da bi se Vatikan s srbsko vlado pogajal ravno zdaj o tako važnem vprašanju.

Rusija. — Car Aleksander III. prisustval je zadnje dni jesenskim vojaškim manevrom na ruskem Poljskem. Car se je jako povoljno izrazil o stanju armade. Generalu Gurku, zapovedniku ruskih čet na Poljskem, se je zahvalil in rekel: „Srečen sem, da vidim svojo armado v tako lepem stanu“. — Zdravje ministru vnanih reči, Giers-u, se je zopet na slabeje obrnilo. — V jekaterinoslavski guberniji bili so minole dni

jako resni izgredi. Delavci so se uprli, češ da so zdravniki izumili kolero. Napali so bolnice, požgali več poslopij in ubili 230 ljudij, 100 pa težko ranili. Domače vojaštvo se jim je moralo umakniti in še le vojaki došli od drugod so jih prisilili, da so se udali. — Finančni minister Višnjegradski je stalno odstopil. Njegov naslednik je Witte in namesto tega imenovan je komunikacijskim ministrom Krivošaja.

Anglija. — Radikalni vodja Labouchere se je v pismu adresovanem na nekega odličnega liberalca mej drugim izrazil, da hoče radikalna stranka složno postopati s sedanjim liberalnim ministerstvom, da pa zahteva od ministerstva, da vlada v demokratskem duhu in da se ne sprijazni s trocarsko zvezo. — Umrli je kardinal Howard. Pokojnik rojen bil je l. 1829 in je bil zadnji britanski zastopnik v svetem kolegiju. Angleška sedaj nima nobenega rojaka več kardinala. — Gladstone dela tudi na to, da se tudi za Škotsko izda in uveljavi poseben homerule. Namen Gladstoneov obudil je na Škotskem splošno radost.

Obrtnija.

Bolgarska razstava.

IV.

Nikakor pa ni moč opisati vseh ženskih noš. Krila so jako različnih barv. Poleg tega pa ženske navadno nosijo jopiče z rokavi ali pa tudi brez rokavov. Vsaka bolgarska kmetska žena ali pa devojka pa ima težek predpasnik (prestilka), ki je jako lepo pisan. Okrog pasu imajo pasove usnjene ali volnene. Poslednji se modri ali pa rudeči, včasih pa tudi s srebrom pokriti. Ti pasovi imajo kovinske, včasih celo srebrne zaponke. Na glavi nosijo žene jednobarvaste, dekleta pa mnogobarvaste robce (krpe) ali pa hodijo gologlava. V Rodopskih gorah ženske nosijo bele fese in čeznje pa bele robce, v nekaterih krajih v Južni Bolgariji pa bele turbane. Mnogo drže Bolgarke na lišp. Uhani, raznovrstne koralde, steklene kroglice, pa tudi denarji, zlati in srebrni, kovinske zapestnice so stvari, s katerimi se lišpajo Bolgarke. Barva ženske obleke je jako različna. V Lompalanki so ženske belo, v Srednji gori črno, v Rodopskih gorah modro in pri Kestendilu pa zeleno napravljene. Predpasniki in pasovi so največ rudeči.

Po zimi nosijo Bolgari in Bolgarke kožuhe razne dolgosti. Iz povedanega je razvidno, da je razstava bolgarskih noš jako zanimiva, tembolj zanimiva je pa, ker je vse to, kar vidiš v tej stroki tukaj doma narejeno. Dosedaj so Bolgari za obleko le malokatero stvar dobivali iz inozemstva. Da je pa bilo mogoče v tem oziru dospeti do kake popolnosti, so v vseh okrajih delovale posebne komisije. Narod sam se je povsod za razstavo jako zanimal, dobro vedoč, da gre za njegovo veljavo. Ves razstavini prostor obsega 80.600 m². Glavni pavilijon ima pod seboj 2.500 m². Potem pa imajo posamični okraji svoje pavilijone. Posebno lepi so pavilijoni sofijski, varnenski, tatarpazardski, ruščuški, karlovski, stanimaški in slivenski. Vseh poslopij je 43. Razstavljavec iz vse Bolgarije je 5664. Zastopani so vsi okraji. Največ razstavljalcev se je oglasilo iz plovdivskega okraja, namreč